

พุทธวิธีสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้แก่ประชาชนของ นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง*

BUDDHIST METHODS OF COMMUNICATION FOR CREATING POLITICAL POPULARITY AMONG PEOPLE OF LOCAL POLITICIANS IN LAMPANG PROVINCE

พัชรียา ฟองจันตา, เดิมศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุธะพรหม

Patchareeya Fongchanta, Termsak Thong-In, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Patchareeya.fon@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง และ 3. ศึกษาพุทธวิธีสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง โดยการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการตีความสร้างข้อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย ภาพลักษณ์พรรคการเมือง ภาพลักษณ์ผู้นำ และการนำเสนอประเด็นที่เป็นแนวทางหลักของพรรคการเมือง 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า การสื่อสาร และหลักวจีสุจจริต ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และ 3. พุทธวิธีสื่อสารเพื่อสร้างความนิยม

* Received August 28, 2024; Revised September 9, 2024; Accepted September 14, 2024

ทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ด้วยหลักวิธีสุจริต คือ 1. นางสาวท การงดเว้นจากการพูดเท็จและบิดเบือน ส่งสารที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรวจสอบสารได้ ยึดถือในหลักศีลธรรม ศีล 5 ในข้อ 4 นางสาวท 2. ปิณณวจา การงดเว้นจากการพูดจาเหน็บแนมและส่อเสียดบุคคลอื่น การงดเว้นการพูดให้ผู้อื่นเสียหาย ยอมรับฟัง สนับสนุนแนวคิดและนโยบายที่มีประโยชน์แก่สังคม 3. ผรุสวจา การงดเว้นจากการพูดคำหยาบคายให้คนอื่นเจ็บใจ ใช้คำที่สุภาพ อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ และ 4. สัมผัสปปลาปะ การงดเว้นจากการพูดจาเพื่อเจ้า สื่อสารชัดเจนมีสาระ มีความน่าเชื่อถือ มีหลักฐานผ่านการตรวจสอบ

คำสำคัญ: พุทธรณีสัณฐาน; ความนิยมทางการเมือง; วิธีสุจริต

Abstract

Objectives of this dissertation were: 1. To study the political popularity among people of local politicians in Lampang Province, 2. To study the factors that affected the political popularity among the people of local politicians in Lampang Province, and 3. To study Buddhist communication methods for promoting the political popularity among the people of local politicians in Lampang Province, conducted by the mixed research methods. The qualitative research data were collected by interviewing 18 key informants and 8 participants in the focus group discussion. The data were analyzed by content descriptive interpretation. The quantitative research using questionnaires to collect data from 398 samples and the data were analyzed by the frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings were as follows. 1, The political popularity among the people towards local politicians in Lampang Province consists of the image of a political party, the image of leaders, and the main approach of political parties. 2, Factors affecting political popularity among people toward local politicians in Lampang Province were found that, the communication and Vacisucarita, affecting political popularity among people toward local politicians in Lampang Province statistical significance at 0.01. 3. Buddhist

methods of communication to create political popularity among the people of local politicians in Lampang province was found that: Vacisucarita consists of, 1. musavādā, abstaining from lying and distorting, falsehood. The sender must send a factual message, accurate could be checked, use the right facts and information, adhering to moral principles, precept 5 in verse 4, 2. Pisunavaca, refraining from sarcastic and insulting words, refraining from sarcasm, insulting others, causing damage to others, 3. Parusavaca, accept and listen to other people's ideas. refraining from saying rude words to hurt others, communication using polite, gentle, respectful words, and not affecting others, creating a good image for oneself, and 4. Sampappalapa, refraining from non-sense, communicating with clear, good content, direct and reasons, by using reliable content to support with supporting evidence, through verification, not to speak imaginary, fanciful or exaggerated advertisements.

Keywords: Buddhist Methods of Communication; Political Popularity; VacāSucarita

บทนำ

นักการเมืองหรือผู้ปฏิบัติงานทางการเมืองเป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนากระบวนการเมืองการปกครองของประเทศ เพราะนักการเมืองเป็นบุคคลที่ประชาชนมอบอำนาจให้ทำหน้าที่แทนตน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเหมาะสมกับ การได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเจ้าของอำนาจ สำหรับคุณสมบัติของการเป็นนักการเมืองที่ดี ได้มีนักวิชาการได้ให้ความเห็นไว้หลายประการ ประชาชนเลือกผู้แทนโดยพิจารณาเลือกจากนโยบายของพรรคที่จะเป็นประโยชน์โดยส่วนร่วมผ่านการเลือกตั้งตามหลักประชาธิปไตย โดยพิจารณาจากนักการเมืองผู้เป็นผู้นำของพรรค หรือพิจารณาจากพรรคเป็นหลักในการให้เกิดประโยชน์โดยส่วนร่วม การปกครองท้องถิ่น นับว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่สำคัญที่เป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในการปกครองเกิดความ

รับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชวงค์ ฉายะบุตร, 2539)

การสื่อสารในปัจจุบัน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อแนวใหม่ แบ่งเป็นสื่อกระแสหลักและสื่อ กระแสรอง ในยุคที่มนุษย์ใช้ข้อมูลสื่อสารในการติดต่อระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ทำให้การสื่อสาร รวดเร็ว ทันใจ ทันเหตุการณ์ และมีความจำเป็นที่ใช้โดยทั่วกันทุกที่ การใช้สื่อสารทางการเมืองจะเน้นในด้านการโฆษณาชวนเชื่อในนโยบายที่ทำให้ประชาชนเห็นด้วยคล้อยตามแล้วเลือกตนเอง และพรรคที่สังกัด พร้อมกับความคาดหวังในการทำตามนโยบายที่ให้ไว้ การสื่อสารจะใช้ภาษากายหรือใช้ภาพพูด หรือเรียกอีก อย่างหนึ่งว่า “วจนภาษา” หมายถึง คำพูด และ “อวจนภาษา” การสื่อสารโดยท่าทาง การสื่อสาร ด้วยข้อมูลที่ เป็นจริง หรือข้อมูลอันเป็นเท็จ การสื่อสารซึ่งเป็นการสื่อสารที่มาพร้อมเทคโนโลยีสมัยใหม่ นั่นคือ อินเทอร์เน็ต การพัฒนาการทางเทคโนโลยีและรวมถึงคุณลักษณะของสื่อเพื่อที่จะควบคุมให้ การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ (Lasswell, 1984) การสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารการเมือง กิจกรรมที่ เผยแพร่ทั่วไป จากคนหนึ่งไปหาอีกคนหนึ่งหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้อีกกลุ่มหนึ่งเข้าใจ เช่น การสื่อสารหลักการบริหารงานที่แปลกใหม่เข้ามาใช้ในการกำหนดโครงสร้างนโยบายและการบริหารประเทศ โดยการใช้แนวคิดการบริหารธุรกิจมาปรับใช้ในการบริหารบ้านเมือง มาใช้กับหน่วยงาน ราชการและประชาชน โดยส่งผลให้เกิดนโยบายสาธารณะที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงจากประชาชน เป็นระยะเวลารวดเร็ว ที่สำคัญคือเป็นนโยบายประชานิยมที่ให้ผลประโยชน์โดยตรงแก่ชาวบ้านโดยไม่ต้องผ่านระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองในจังหวัดรวมทั้งนักการเมืองท้องถิ่น (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2549)

จากความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของนักการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง การสร้างความนิยมทางการเมืองกับประชาชน ที่กล่าวมานั้น แม้ว่าได้มีการศึกษาและสังเกตการณ์ พฤติกรรมของคนไทยโดยทั่วไปเกี่ยวกับความนิยมหรือความนิยมทางการเมืองกับนักการเมือง จะมีความแตกต่างกันไปบ้างในแง่ของบางพื้นที่บางสังคมหรือชุมชนในชนบท จึงกล่าวได้ว่าพฤติกรรมของนักการเมืองท้องถิ่นย่อมเป็นการสื่อสารกับประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งความนิยมชมชอบในตัวเอง อันจะตอบสนองต่อความต้องการในการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเพื่อเป็นตัวแทนในการแสดงสิทธิตามหลักประชาธิปไตย นักการเมืองของจังหวัดลำปางสะท้อนถึงการผูกขาดการเมือง เพราะล้วนแต่เป็นคนกลุ่มเดิม และในกลุ่มนักการเมืองอาวุโสได้มีการจัดวางทายาทสืบต่อ และยังมีการวางเครือข่ายทางการเมือง รวมถึงทางสังคมหรือเศรษฐกิจด้วย เช่น เข้าไปดำรงตำแหน่ง

นายกสมาคมกีฬาของจังหวัด เป็นนายกสมาคมศิษย์เก่าของโรงเรียน หรือเป็นกรรมการมูลนิธิของหนังสือพิมพ์ระดับประเทศ เป็นต้น (อโณทัย วัฒนาพร, 2558)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญจากการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้แก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง โดยบูรณาการหลักพุทธธรรม วชิรสุจริต ประกอบด้วย 1. การงดเว้นจากการพูดเท็จและบิดเบือนเพื่อให้มา หรือให้บุคคลอื่นในทางที่ผิด (มุสาวาท) 2. การงดเว้นจากการพูดจาเหน็บแนม และส่อเสียดบุคคลอื่น (ปิสุณวาจา) 3. การงดเว้นจากการพูดคำหยาบคาย เพื่อให้คนอื่นเจ็บใจ (ผรุสวาจา) 4. การงดเว้นจากการพูดจาเพ้อเจ้อ หาสาระมิได้จากการพูดเหล่านั้น (สัมผัปปลาปะ) (ไทย)/21/221/216) เพื่อให้ได้รับซึ่งความนิยมชมชอบ และความเชื่อถือจากประชาชนในจังหวัดลำปาง ซึ่งนักการเมืองมีความใกล้ชิด เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องที่นักการเมืองทราบถึงปัญหาในพื้นที่ พร้อมค่อยช่วยเหลือและให้คำปรึกษา และทำกิจกรรมร่วมกับประชาชนอยู่เป็นประจำเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และ วิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่เทศบาลนครลำปาง เทศบาลเมืองพิชัย และเทศบาลตำบลน้ำโจ้ มีจำนวนประชากร 61,164 คน (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดลำปาง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึกผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 18 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 4 รูป. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 คน. กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสาร จำนวน 4 คน. กลุ่มผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น จำนวน 4 คน. กลุ่มผู้นำท้องที่ จำนวน 2 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวน 8 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิดเพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้แก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจน และการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถามเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้เทคนิค IOC จากการคำนวณค่าและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.60 - 1.00 ทุกข้อคำถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยมีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 8 รูปหรือคน

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคล โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลนครลำปาง เทศบาลเมืองพิชัย และเทศบาลตำบลน้ำโจ้ มีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 398 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณวิเคราะห์จากสถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ และอธิบายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมือง คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานได้แก่การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป ที่มีผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า ความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า ด้านภาพลักษณ์พรรคการเมือง มาจากความน่าเชื่อถือของกลุ่มหรือสังกัดที่เปรียบเสมือนภาพรวมที่ทำให้ตัวนักการเมืองเองได้รับความสนใจหรือความเชื่อถือจากประชาชนและการสนับสนุนของทีมงานที่เป็นตัวบ่งบอกความเข้มแข็งของกลุ่มที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน ด้านภาพลักษณ์ผู้นำ มาจากการเสียสละของตัวนักการเมืองที่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิดความเคารพและเชื่อมั่นในการปฏิบัติดี ความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบเป็นส่วนสำคัญในการเกิดความเชื่อใจและศรัทธาในตัวของนักการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนที่เป็นตัวชี้วัดของความนิยมหรือสนใจในตัวนักการเมืองท้องถิ่นจากการสนิทสนมและเข้าถึงประชาชนในทุกกระดับ และแนวทางหลักของพรรคการเมือง ความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นมาจากการมีนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญ และได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในการมีบทบาทช่วยเหลืองานสาธารณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า

ตารางที่ 1 การสื่อสารที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง

การสื่อสารที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชน	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.873	0.119		15.704**	.000
ช่องทางการสื่อสาร (SMCR2)	0.227	0.037	0.300	6.065**	.000
ผู้ส่งสาร (SMCR1)	0.179	0.036	0.250	4.955**	.000
ผู้รับสาร (SMCR4)	0.175	0.036	0.242	4.896**	.000

Multiple R=0.679^C R Square=0.460 Adjusted R Square=0.456 Std. Error=0.369

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการสื่อสาร ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง 3 ด้าน คือ ด้านช่องทาง ด้านผู้ส่งสาร และด้านผู้รับสาร ตามลำดับ แสดงว่า แสดงว่ากระบวนการสื่อสารสามารถร่วมกันทำนายความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ได้ร้อยละ 45.6

ตารางที่ 2 หลักจริยธรรมส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง

หลักจริยธรรม	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	2.009	0.122		16.501**	.000
มุสวาท (V1)	0.269	0.042	0.354	6.455**	.000
ปิสุณวาจา (V2)	0.160	0.041	0.215	3.944**	.000
สัมผัปปลาปะ (V4)	0.119	0.041	0.165	2.906**	.000

Multiple R=0.648^C R Square=0.420 Adjusted R Square=0.416 Std. Error=0.382

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักจริยธรรม ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง 3 ด้าน คือ ด้านมุสวาท ด้านปิสุณวาจา และด้านสัมผัปปลาปะ ตามลำดับ แสดงว่า แสดงว่าแสดงว่าหลักจริยธรรม สามารถร่วมกัน

ทำนาย ความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ได้ร้อยละ 41.6

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า พฤติกรรมสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า 1. การงดเว้นจากการพูดเท็จและบิดเบือน (มุสาวาท) ผู้ส่งสารต้องส่งสารที่เป็นข้อเท็จจริง แม่นยำ สามารถตรวจสอบสารได้ ใช้ข้อเท็จจริงและข้อมูลที่ถูกต้อง ยึดถือในหลักศีลธรรม ศีล 5 ในข้อ 4 มุสาวาท 2. การงดเว้นจากการพูดจาเหน็บแนมและส่อเสียดบุคคลอื่น (ปิสุณวาจา) การงดเว้นจากการพูดเหน็บแนม ส่อเสียดผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น สนับสนุนแนวคิดและนโยบายที่มีประโยชน์แก่สังคม 3. การงดเว้นจากการพูดคำหยาบคาย (ผรุสวาจา) ให้คนอื่นเจ็บใจ การสื่อสารใช้คำที่สุภาพ อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ ไม่ใช้คำหยาบคาย ไม่กระทบต่อคนอื่น สร้างมารยาทและภาพลักษณ์ที่ดีแก่ตนเอง และ 4. การงดเว้นจากการพูดจาเพ้อเจ้อ (สัมผัปปลาปะ) สื่อสารอย่างชัดเจน มีสาระ ตรงไปตรงมาใช้เหตุผลสารที่มีความน่าเชื่อถือมาสนับสนุน มีหลักฐานประกอบ ผ่านการตรวจสอบ มีความเป็นไปได้ ไม่พูดเพ้อเจ้อที่เป็นจินตนาการ เพ้อฝัน หรือการโฆษณาเกินจริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความนิยมทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง ด้านภาพลักษณ์พรรคการเมือง ความน่าเชื่อถือของกลุ่มหรือสังกัดที่เปรียบเสมือนภาพรวมที่ทำให้ตัวนักการเมืองเองได้รับความสนใจหรือความเชื่อถือจากประชาชน และการสนับสนุนของทีมงานเป็นตัวบ่งบอกความเข้มแข็งของกลุ่มที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ สุมาลี บุญเรือง(2564) เรื่อง การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป พบว่า นโยบายของพรรคการเมือง การเสนอนโยบายของ พรรคการเมือง เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองซึ่งจะมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และพรรคที่สังกัดของผู้สมัคร ด้านภาพลักษณ์ผู้นำการเสียสละของตัวนักการเมือง และมีความรับผิดชอบทำให้เกิดความเชื่อใจและศรัทธา รวมทั้งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนที่เป็นตัวชี้วัดของความนิยมหรือสนใจในตัวนักการเมืองท้องถิ่นจากการสนทนากลุ่มและเข้าถึงประชาชนในทุกระดับ สอดคล้องกับกับงานวิจัยของประคอง มาโต(2564) เรื่อง การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า

ด้านลักษณะนิสัยของนักการเมือง นักการเมืองเป็นผู้มีลักษณะชอบ ช่วยเหลือประชาชน มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา พูดจริงทำจริง และเป็นคนดี รวมทั้ง ด้านความรู้ มีประสบการณ์ทางการเมือง ความสัมพันธ์กับเครือข่ายนักการเมืองมีความสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับชุมชน มีความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ แนวทางหลักของพรรคการเมือง มีนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญ และได้รับความพึงพอใจจากประชาชนในการมีบทบาทช่วยเหลืองานสาธารณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพล เพ็งศิริ (2564) เรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด นครราชสีมา พบว่า การตัดสินใจในการเมือง ตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมือง ที่แสดงถึงควมมีคุณธรรม สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นใน จังหวัดลำปาง 1. ด้านผู้ส่งสาร เข้าใจเนื้อหาและความหมายของเนื้อหาอย่างแท้จริง รักษา ภาพลักษณ์ เป็นคนดีอยู่ในกฎและระเบียบของสังคม การเข้าถึงสามารถเข้าหาประชาชนได้ ทุกกลุ่มทุกระดับและเท่าเทียม 2. ด้านสาร ข้อมูลชัดเจนที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความถูกต้องสื่อให้ เกิดความเข้าใจความหมายได้อย่างสะดวกและส่งต่อข้อมูลรวดเร็ว สารที่ประกอบด้วย ความจริงมีความถูกต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริง 3. ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า ต้องเป็นวิธีการหรือช่องทางที่มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีความทันสมัย เป็น ช่องทางที่เหมาะสมกับกลุ่มประชาชนในแต่ละช่วงเวลา 4. ด้านผู้รับสาร การให้ความสนใจ การเข้ามามีส่วนรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามความต้องการหรือความชอบส่วนตัว พิจารณาด้วย เหตุผลปราศจากอคติ รวมทั้งการแนะนำและชักจูงที่ทำให้เกิดความเชื่อหรือมุมมองต่อนักการเมืองท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระนุชิต นาคเสโน (โพธิชัย) (2565) เรื่อง การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ส่งสารมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นในด้านของเครือข่าย หรือการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ต้องการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลโดยเฉพาะในยุคที่มี เทคโนโลยีเข้ามาช่วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพิพัฒพงศ์ จิตธมโม (วงศ์ชาติ) (2564) เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย พบว่า การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองสามารถสื่อสารให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น ในการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จและโน้มน้าวให้ประชาชนเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชน ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต(ทองดี) (2565) เรื่อง การบูรณาการ

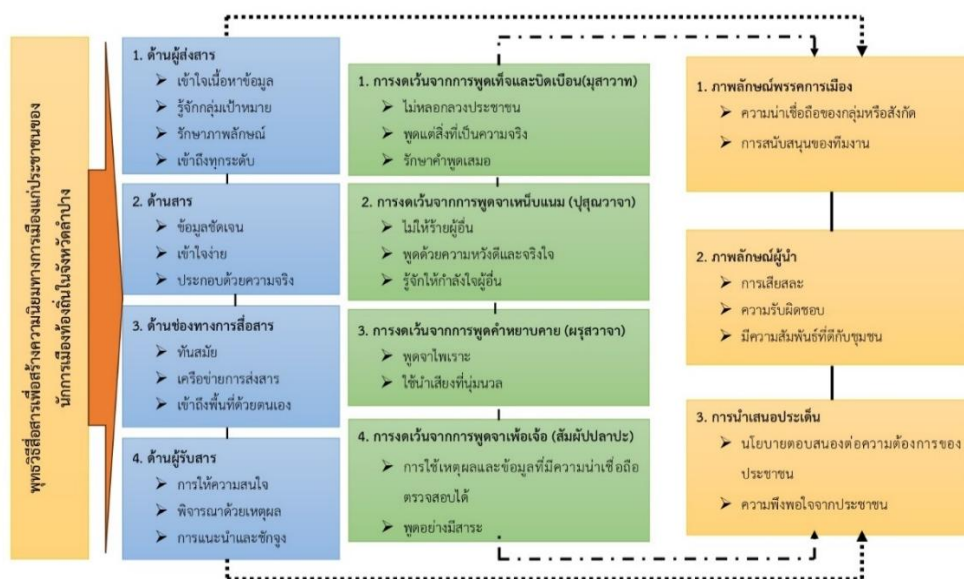
หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การรู้เข้าใจหลักการส่งสารจะต้องอาศัยความจริง ตัวสารเป็นความจริง มีทักษะในการสื่อสาร มีทัศนคติที่ดีถูกต้อง ต้องไม่มีอคติและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างจริง ๆ ด้านรู้เลือกใช้สื่อหรือช่องทางหลากหลาย สื่อทางโซเชียลมีเดีย (Social Media) เป็นต้น

3. พุทธวิธีสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองแก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง พบว่า 1. การงดเว้นจากการพูดเท็จและบิดเบือน (มุสาวาท) ผู้ส่งสารต้องส่งสารที่เป็นข้อเท็จจริง แม่นยำ สามารถตรวจสอบสารได้ ใช้ข้อเท็จจริงและข้อมูลที่ถูกต้อง ยึดถือในหลักศีลธรรม ศีล 5 ในข้อ 4 มุสาวาท 2. การงดเว้นจากการพูดจาเหน็บแนมและส่อเสียดบุคคลอื่น (ปิสุณวาจา) การงดเว้นจากการพูดเหน็บแนม ส่อเสียดผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น สนับสนุนแนวคิดและนโยบายที่มีประโยชน์แก่สังคม 3. การงดเว้นจากการพูดคำหยาบคาย (มรสุวาจา) ให้คนอื่นเจ็บใจ การสื่อสารใช้คำที่สุภาพ อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ ไม่ใช้คำหยาบคาย ไม่กระทบต่อคนอื่น สร้างมารยาทและภาพลักษณ์ที่ดีแก่ตนเอง และ 4. การงดเว้นจากการพูดจาเพ้อเจ้อ (สัมผัปปลาปะ) สื่อสารอย่างชัดเจน มีสาระ ตรงไปตรงมาใช้เหตุผล สารที่มีความน่าเชื่อถือมาสนับสนุน มีหลักฐานประกอบ ผ่านการตรวจสอบ มีความเป็นไปได้ ไม่พูดเพ้อเจ้อที่เป็นจินตนาการ เพ้อฝัน หรือการโฆษณาเกินจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของชฎานันท์ อัครธรรมานนท์ และประทีป พิษทองกลาง (2561) เรื่อง การสื่อสารธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมเชิงสร้างสรรค์ พบว่า หลักการสื่อสารที่สำคัญ วชิสุจริตคือหลักการพูดที่ถูกต้องดังตามที่ควรปฏิบัติ วชิสุจริต คือ การประพฤติชอบ ด้วยวาจา มี 4 อย่าง คือ พูดจริง พูดไม่ส่อเสียด พูดคำสุภาพ พูดพอประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรณีฐะ ระเบียบทุกข์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) ประชาชนจะต้องพูดจាកันด้วยถ้อยคำอันไพเราะในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อให้สังคมมีความ เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และเพื่อความผาสุกของประชาชน และสอดคล้องกับงานวิจัยสุมาลี บุญเรือง และสุรพล สุธะพรหม (2566) เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า วชิไพเราะ เป็นหลักปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่านอกจากการมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้ปรากฏเห็นอย่างเด่นชัด เป็นบุคลิกภาพที่ยิ้มแย้มแจ่มใส โอบอ้อมอารี รู้จักการให้และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเป็น

พลัง ในการขับเคลื่อนงานและกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลให้การติดต่อประสานทำงานบรรลุ
จุดหมาย ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “พุทธรวิธีสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทาง
การเมืองให้แก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปาง” ในลักษณะภาพที่แสดง
องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพที่แสดงองค์ความรู้ดังกล่าวอธิบาย
ว่า ส่วนสำคัญของความนิยมทางการเมืองประกอบไปด้วย การสร้างความนิยมให้แก่
ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปางด้วยหลักจริยธรรมประกอบด้วยการงด
เว้น 4 ประการของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการงดเว้นจากการพูดเท็จและบิดเบือนเพื่อให้
มาหรือให้บุคคลอื่นในทางที่ผิด (มุสาวาท) โดยการงดเว้นจากการพูดเหน็บแนมส่อเสียด
ผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียหาย (ปสุณวาจา) การงดเว้นจากการพูดคำหยาบคาย (ผรุสวาจา) การ
งดเว้นจากการพูดจาเพื่อเจ้า (สัมผัปปลาปะ) เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมกระบวนการสื่อสาร
ของนักการเมืองเป็นผู้สื่อสารต้องสื่อสารที่เป็นข้อเท็จจริง แม่นยำ สามารถตรวจสอบสารได้

ใช้ข้อเท็จจริงและข้อมูลที่ต้องการ การสนับสนุนสารด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเผยแพร่แก่ประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสาร ยึดถือในหลักศีลธรรม ศีล 5 ในข้อ 4 มุสาวาท เป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างความเชื่อถือและความเข้าใจในสังคม และเป็นอันตรายต่อมิตรสัมพันธ์และทำลายองค์กรท้องถิ่น รับฟังความคิดของผู้อื่น สนับสนุนแนวคิดและนโยบายที่มีประโยชน์แก่สังคม ของฝ่ายตรงข้าม จดเว้นการแสดงกริยาพูดหยาบคายให้คนอื่นเจ็บใจ สงบสติระงับอารมณ์มีสติสัมปชัญญะก่อนพูดเสมอ ใช้คำที่สุภาพ อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ เป็นกันเอง และไม่ใช้คำหยาบคาย ไม่กระทบต่อคนอื่น การสื่อสารอย่างชัดเจน มีสาระ ตรงไปตรงมาในเรื่องที่ต้องการสื่อสาร ใช้เหตุผลและข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมาสนับสนุน มีหลักฐานประกอบ ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบ มีความเป็นไปได้พูดในสิ่งที่มีสาระ สื่อสารให้ชัดเจน ไม่พูดเพื่อเจือที่เป็นจินตนาการ เพื่อฝัน หรือการโฆษณาเกินจริงเพราะอาจจะสร้างความไม่เชื่อมั่นให้กับผู้รับสารผู้รับสารสามารถการกลั่นกรองข้อมูลที่ถูกต้องจาก ผู้นำผู้ใหญ่บ้าน หัวคะแนน กำนัน ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชมรม กลุ่มต่างๆส่งต่อยังประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับข้อมูล ให้ความสนใจคอยรับฟังนโยบายหรือข่าวสารต่าง ๆ จากผู้นำท้องถิ่น ที่คอยมาสนองนโยบาย และ สนับสนุนส่งเสริมสงเคราะห์อนุเคราะห์ในหมู่บ้านและชุมชนนั้น ๆ มีการตรวจสอบพิจารณาด้วยเหตุผลเสนอแนะ หรือเรียกร้องต่อนักการเมืองท้องถิ่น เปรียบเช่นการตอบกลับในการสื่อสารจากผู้รับสารถึงผู้ส่งสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พรรคการเมืองควรมีการสนับสนุนการพัฒนาบุคลิกภาพของกลุ่มผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ท้องถิ่นให้มีทักษะและคุณธรรมที่มีความเหมาะสมกับการเป็นนักการเมืองใหม่ที่ดี
2. นักการเมืองท้องถิ่นควรมีการพัฒนาความรู้และจริยธรรมการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองที่มีเนื้อหาสาระ มีความเหมาะสม เข้าใจ ง่ายตรงประเด็น
3. นักการเมืองในสังกัดพรรคการเมืองเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วควรเข้าหาประชาชน และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าหาได้ง่ายเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อกัน
4. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมการใช้สื่อโซเชียลอย่างมีสติส่งเสริมสาระความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อดิจิทัลของประชาชนผู้รับสาร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการจัดอบรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประชาสัมพันธ์ทางการเมืองในวิถีใหม่ (New Normal) ที่ช่วยให้การเมืองและพรรคการเมืองสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล
2. ภาครัฐกำหนดแนวทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้วยการสำรวจความต้องการของประชาชน เพื่อนำมากำหนดนโยบายตอบสนองความต้องการของประชาชน
3. พรรคการเมืองควรมีแนวทางสร้างชื่อเสียงให้แก่การเมืองตามหลักการที่ดีเพื่อการบริหารบ้านเมืองที่ดี และเสริมด้วยการกำหนดให้การเมืองต้องลงพื้นที่เข้าหาประชาชนเพื่อรับรู้และดำเนินการนโยบายที่สนองตอบต่อความต้องการของสังคม ชุมชนในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวมเป็นที่ตั้ง
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำพุทธธรรมวิสุทธิธรรมมาช่วยในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความเชื่อมั่น และความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าของสังคมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของนักการเมืองในระดับกว้างอาจเป็นระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนในจังหวัดภาคเหนือตอนบน
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับ การส่งเสริมพุทธจริยธรรมเพื่อการสื่อสารทางการเมืองแบบออนไลน์ของสื่อมวลชนในพื้นที่ภาคเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- ชญาณันท์ อัครธรรมานนท์ และประทีป พิษทองกลาง, (2561). การสื่อสารธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมเชิงสร้างสรรค์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(ฉบับพิเศษ), 268-283.
- ชุมพล เฟ็งศิริ. (2564). *การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: พินเนส พรินติ้ง เซ็นเตอร์.

- ประคอง มาโต. (2564). *การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี* (ดุष्ฎิณีพนธ์ปรัชญาดุष्ฎิบัณทิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชินกร สุจิตโต (ทองดี) . (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุष्ฎิณีพนธ์ปรัชญาดุष्ฎิบัณทิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชย์). (2565). *การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุष्ฎิณีพนธ์ปรัชญาดุष्ฎิบัณทิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (วงศ์ชาติ). (2564). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย* (ดุष्ฎิณีพนธ์ปรัชญาดุष्ฎิบัณทิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุมาลี บุญเรือง และสุรพล สุยะพรหม. (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์*. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(3), 99-112.
- สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุष्ฎิณีพนธ์ปรัชญาดุष्ฎิบัณทิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อโณทัย วัฒนาพร. (2558). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดลำปาง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2549). *กษิณา-ประชานิยม : ความหมาย ปัญหา ทางออก*. นนทบุรี: สถาบัน พระปกเกล้า.
- Lasswell, H. D. (1984). *The Structure and Function of Communication in Society, The Communication of Idea*. New York: Harper and Row Publishers.